

• CARMELO BARRIO BAROJA •

[EAEKO PPKO IDAZKARI NAGUSIA]

• IÑIGO URKULLU •

[EAJ-KO PARLAMENTARIOA]

Errealitatetik urrun

Eusko Jaurilaritza berriaren osaketa ahalegin hertsiki nazionalista eta alderdikoi baten gauzatze behinena da, baina, zoritxarrez, errealtate sozio-politikotik urruntzen da, errealtate horren definizioaren oinarrian argi eta garbi beste klabe batzuk daudelako, batez ere pluraltasuna eta hesi, muga zein zatiketa gehiago eragin nahi ez izatea.

Lehendakariaren inbestidura saioan, abenduaren 29an, oso argi geratu ziren bi kontu. Lehenengoari dagokionez, batzuek gehiengo nazionalistaren alde egin dute autodeterminazio eta independentziarako bidean, errealtate sozio-politiko eta pluraltasuna kontuan hartu gabe; besteek, ordea, esan dute ezer baino lehen elkarrekin bizi zitzeko euskal markoa sortu behar dela, eta horretan, bakean, jarraibide batzuk zehaztu behar direla, desadostasun politikoa onartu eta edozein helburu lortzeko borroka demokratikoan oinarrituta, euskal herritarrentzat proiektu komun bat eratzeko, eta, horrenbestez, nazionalisten eta ez-nazionalisten arteko zatiketa gainditzeko. Bigarren kontua da Ibarretxe, gaur, behin betiko izendatu behar duen Eusko Jaurilaritzan, lotura falta izugarria dagoela egungo lehen-

dakariak bere hitzaldi irrealean etorkizunerako irizpidetzat jo zituenen eta segurtasunik zein helburu argirik ezak dakarren morrontzaren artean. Izan ere, horiek sakrifikatu egiten dira urtarrilean (EHrekin) izango diren harremanen izenean, baina argi dago harremanok ez dutela ezer argitzen; are gutxiago esaten badugu beharrezkoa dela gauzak zehaztea, eta helburu ebaluagarriak ezartzea, euskal gizarteari sinesgarritasunez aurkeztu ahal izateko.

Gaur, Ibarretxe buru duen gobernuak hauste eta puskatze politikoen ildotik funtzionatzea hautatu du. Jaurilaritzak eta Eusko Legebiltzarrak hemendik aurrera hainbat erronka dauzkate. Politika-arloan, argi eta garbi esan zuen Juan Jose Ibarretxek: beraren egitarauaren funtsa, popularrek eta euskal sozialistek laidoztatu eta gutxietsitako *Ardanza Plana* deritzanak eskaintzen duen esparrua izango da. Bere garaian haiek ez zuten nahi izan ezta hura eztabaidatzen hasi ere. Ibarretxek horrela adierazi zien euskal legebiltzarkideei bere hitzaldian. Euskal legebiltzarkide guztiei. Agiriaren oinarria euskaldun guztien borondatea da; beraien legezko ordezkarien bitartez: alderdi politikoak. Funtsezko helburu batekin: bakea.

Nolanahi ere, gaur, politika egiteko molde horrekin bat ez gatozenok, nazionalista ez garenok, eta Legebiltzarraren oposizioan jardungo dugunok, honako mezu argi hau eman behar dugu: leialtasun demokratikoari eutsi behar zaio, ez da lan egin behar hesi gehiago jartzeko, elkarriketan sinesen jarraitu behar da, eta, azkenik, aldarrikatu behar da garrantzitsuena ez dela gure esparru partikularra, bizikidetasunean eta bakean oinarrituta geure mugak gainditzeko baizik.

Etorkizuna geure esku

Hasi da etorkizuna eta geure gara haren giltzarri». Horixe izan zen Juan Jose Ibarretxek Eusko Legebiltzarraren hautes-bilkuraren eman zuen hitzaldiaren ideia nagusia, horixe izan zen beraren ilusio mezua. Gure legebiltzarraren osokoan lehendakariaren izen-dapenak gutxitan sortu izan du horrenbeste iguripen gure euskal gizarte honetan, hain zuzen ere edozein gertaera, egitasmo edo ekimenekin egiten den erabilkeria politikoaz gogaiturik dagoen euskal gizarte honetan.

Jaurilaritzak eta Eusko Legebiltzarrak hemendik aurrera hainbat erronka dauzkate. Politika-arloan, argi eta garbi esan zuen Juan Jose Ibarretxek: beraren egitarauaren funtsa, popularrek eta euskal sozialistek laidoztatu eta gutxietsitako *Ardanza Plana* deritzanak eskaintzen duen esparrua izango da. Bere garaian haiek ez zuten nahi izan ezta hura eztabaidatzen hasi ere. Ibarretxek horrela adierazi zien euskal legebiltzarkideei bere hitzaldian. Euskal legebiltzarkide guztiei. Agiriaren oinarria euskaldun guztien borondatea da; beraien legezko ordezkarien bitartez: alderdi politikoak. Funtsezko helburu batekin: bakea.

Baita, azken 20 urteotan Euskadi-

ren garapen ikusgarriaren oinarriak ezartzeko balio izan duen tresna baten alde ere agertu zen, hau da: Estatutua. Estatutaren betebeharra dena galdetuko du: Estatutuan jasotzen diren eskumenak erabat garatzea. Baina baita beste gai batzuez egin beharreko gogoeta lasai baten alde ere agertu zen, hala nola: autogobernuaren etorkizunaz edo Europaren erakuntza prozesuak dakartzan errotiko aldaketaz, adibidez, burujabetzaren kontzeptuaren aldaketaz.

Eztabaida politiko handi horren euskarria Euskadiren ekonomi eta gizarte garapenaren sendotzeak izan beharko du, oraingo ongizate-mailei eutsi eta hobetuaz batera. Prestakuntzan, hezkuntzan, guztiontzako lanpostuan, gizarte-elkarriketan eta elkartasunean oinarrituriko gizarte-eredu aurreraturantz lan eginez. Baita gure gaur egungo erakundearen arteko bilbean aldaketak egitearen alde agertuz ere, besteak beste, udalei funtsezko zeregina esleituko zaielarik.

XXI. mendeko Euskadi berria izan daitekeenaren atalaurrean gaude: bere buruaz harro eta baketan dagoen gizarte kohesionaturantz goaz; baina egitasmo horrek, hurrengo urteetan egia bihurtu dadin, guztiok parte har dezagun behar du. Hori izan zen euskaldun guztion lehendakariaren mezua.

↑
Gaur, Ibarretxe buru duen gobernuak hauste eta puskatze politikoen ildotik funtzionatzea hautatu du
↓

↑
Euskadiren garapen ikusgarriaren oinarriak ezartzeko balio izan duen tresnaren alde agertu zen: Estatutua.
↓

gogoratu

• JOXAN ELOSEGI •

• Duela 158 urte

Foru Pasea: «Obeditu bai, bete ez»

I1841eko urtarrilaren 5ean, indarrak gabe utzi zuen Espartero jeneral erregeordeak Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako foru instituzioen Foru Pasea delakoa. Antzeko erabakia hartua zuen Espainiako errege gobernuak 1829ko maiatzean Nafarroaren kasuan: gorabehera askoren ostean, betikoz galdu zuen Nafarroako foru sistemak eskubide hura 1841eko abuztuko Foru Legea xedatzearekin.

Zera zen Foru Pasea funtsean, kanpoko instituzioek euskal lurralde

baten gainean xedaturiko arau edo lege oro foruaren arabera zen ala ez erabakitze ahalmena. Foruarekin bat zetorrela iritziz gero, bete egiten zen agindua; hala ez bazen, kontraforutzat hartzen bazen alegia, bertan behera gelditzen zen arau edo lege horren exekuzioa eta errekursoari ekiten zioten foru instituzioek, erregek erabaki zezan arte. Honek zuen azken hitza. Beti.

Batzuen iritziz, beren buruaren jabetza bermatzeko erabili zuten euskaldunek «obeditu bai, bete ez» for-

mula, gerokoan *Foru Pasea* izenez ezagutuko zen ahalmenari izana emango ziona. Prozedura hark, ordea, Gaztelako zuzenbidean zuen jatorria eta erregeren irudia indartzen zuen bereziki, batek bestela pentsa lezakeen arren. Gogora bedi beretzat gorde zuela beti erregek erabakitze ahalmena. XIV-XV. mendeetan bideratu zen formula hau Araba, Bizkaia eta Gipuzkoa aldera eta XVI-XVII. mendeetan, Gaztelako koroaren menean geratu eta gero, hasi zen Nafarroan aplikatzen, derecho de sobre-

carta izenez.

Bitxia gertatu zaigu betiere «obeditu bai, bete ez» formula hori, burujabetzarekin lotu nahi izan denean batez ere. Errege agintzaile onartzea bide zen «obeditzea», eta lege edo agindu baten exekuzioa gibelaraz zezakeen «ez betetzeak». Ez besterik. Bitxia, benetan formulazioa: zer uzten dugu bete gabe, obeditzen, hau da, «agindutakoa betetzen» dugunengan? Foruen garaiaren ondoan, euskal diplomaziaren ikur bihurtu zen formula, jeltzaleen artean batez ere, eta haren arrimuan molde beretsuko esapideak sortu dira kasu berezi batzuetan (zinegotziek zin egotzi nahi ez dutenean, esate baterako). Nahi eta ezin.

Askoz argiago ditu gauzak egungo euskal diplomaziak: Herriak hitza... eta erabakia. Bada alderdia!